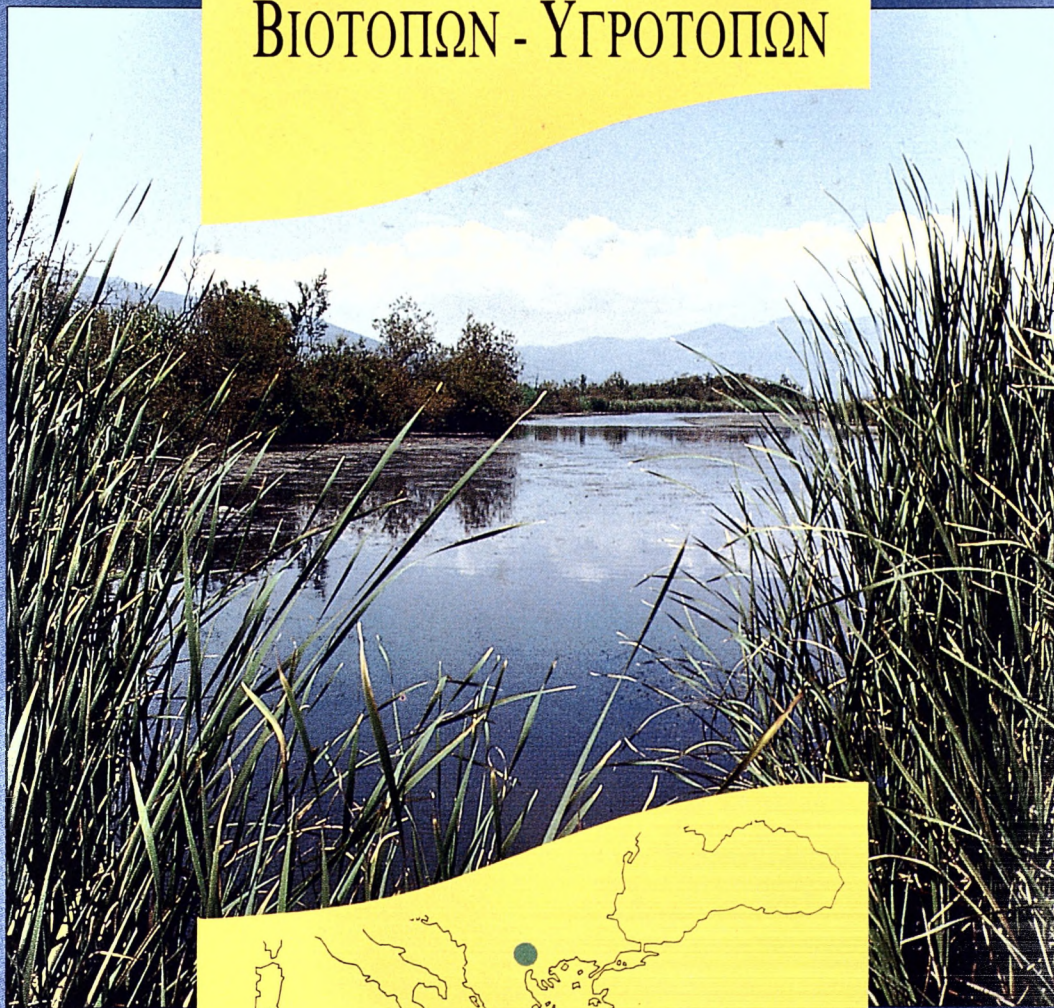

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΙΔΡΥΣΗΣ

Στις αρχές του 1991, το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας αποδέχθηκε πρόταση του ΥΠΕΧΩΔΕ και της Γενικής Διεύθυνσης XI της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προχώρησε στην πραγματοποίηση Κοινοτικού Έργου που είχε αντικείμενο την ίδρυση του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ).

Η ιδέα της δημιουργίας του ΕΚΒΥ γεννήθηκε και προωθήθηκε το 1988-1990 κατά τη διεξαγωγή του έργου "Διατήρηση και Διαχείριση των Ελληνικών Υγροτόπων: Στρατηγικές και Σχέδιο Δράσης", το οποίο συντόνισαν το Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας Περιβάλλοντος του Τμήματος Γεωπονίας ΑΠΘ, το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) και η Παγκόσμια Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN).

Το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων έχει εγκατασταθεί στη Θεσσαλονίκη και λειτουργεί από τον Σεπτέμβριο του 1991 ως αυτόνομος οργανισμός κοινωφελούς χαρακτήρα, με βάση καταστατικό που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΓΙΑΤΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ;

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει επιστημονικά τεκμηριωθεί ότι όλοι οι βιότοποι είναι φυσικοί πόροι με πολλαπλές λειτουργίες, από τις οποίες ο άνθρωπος μπορεί να αποκομίσει πολλά οφέλη. Ειδικότερα οι ελληνικοί υγρότοποι, όσοι από αυτούς έχουν απομείνει, θεωρούνται σήμερα από τα σπουδαιότερα φυσικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά αγαθά της χώρας και όλης της Ευρώπης.

Ομως οι σύγχρονες αντιλήψεις για την αειφορική χρήση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων δεν έχουν γίνει ακόμη ευρύτερα αποδεκτές. Αποτέλεσμα αυτού είναι να μην προωθείται η χάραξη ορθής περιβαλλοντικής πολιτικής για τη γεωργία, την αλιεία, την ενέργεια, τη βιομηχανία, τις μεταφορές, την κατοικία, την αναψυχή και τον τουρισμό, με άμεση συνέπεια να υποβαθμίζονται τα φυσικά οικοσυστήματα και να περιορίζεται η έκτασή τους. Ακόμη και αν υπήρχε η ορθή πολιτική, η εφαρμογή της δεν μπορεί να επιτύχει χωρίς επαρκή επιστημονική γνώση και συντονισμό των θετικών ενεργειών. Ετσι, καθημερινές είναι οι μαρτυρίες για καταστροφικές πράξεις εναντίον των βιοτόπων, και μάλιστα των υγροτόπων, όπως οι εκχερσώσεις, αποξηράνσεις, υπεράντληση

Κ Ε Ν Τ Ρ Ο Β Ι Ο Τ Ο Π Ω Ν - Υ

υδάτων, επιρρησμοί, ρύπανση με αστικά και βιομηχανικά απόβλητα, αλόγιστη χρήση χημικών ουσιών, παράνομο κυνήγι, υπεραλίευση, υπερβόσκηση κ.λπ. Οι πράξεις αυτές δεν απειλούν μόνο την ίδια την Ελληνική Φύση, που αποτελεί μη διαπραγματεύσιμο κεφάλαιο, αλλά και το μέλλον της ελληνικής οικονομίας.

ΣΚΟΠΟΣ

Ο γενικός σκοπός του ΕΚΒΥ είναι **να συμβάλλει στην αναγείωση και την αντιστροφή της απώλειας και υποβάθμισης των υδροτοπικών και χερσαίων φυσικών περιοχών, κατ'αρχήν στην Ελλάδα, αλλά και στη Μεσόγειο**. Αντικείμενα των εργασιών του ΕΚΒΥ είναι οι ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι, τα οικοσυστήματα, οι βιότοποι, οι βιοκοινότητες, τα ενδιατήματα (οικότοποι), η ποικιλότητα ειδών και ο Άνθρωπος ως χρήστης και διαχειριστής των φυσικών πόρων. Το ΕΚΒΥ, εξειδικεύοντας τον γενικό του σκοπό στη μελέτη και ανάδειξη των αντικειμένων αυτών σκοπεύει:

- **Να ενισχύει** το επιστημονικό υπόβαθρο.
- **Να παρακολουθεί** την εξέλιξη φυσικών διεργασιών και τη γένεση και

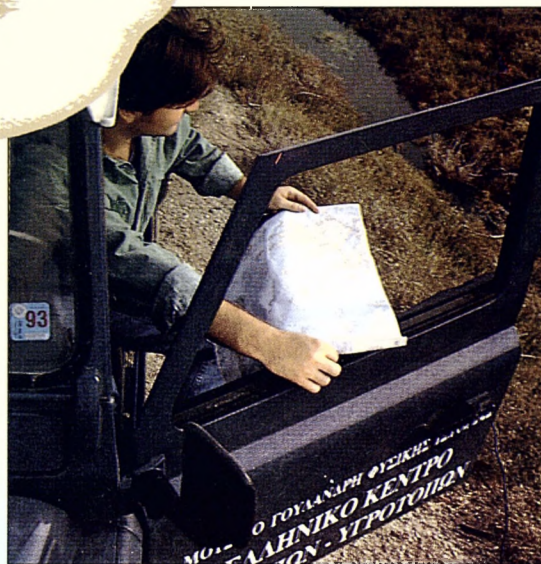
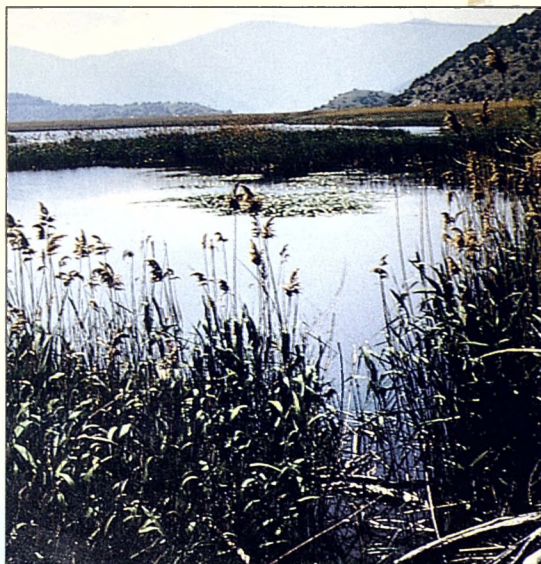
πορεία ανθρώπινων χειρισμών στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, της ενέργειας, της βιομηχανίας, των μεταφορών, της κατοικίας, της αναψυχής και του τουρισμού, οι οποίες ενδέχεται να προκαλέσουν στο μέλλον αλλοιώσεις των οικολογικών παραμέτρων και διεργασιών καθώς και να συμβάλλει στην εξουδετέρωσή τους.

- **Να παρέχει** επιστημονικές πληροφορίες προς την Ελληνική Πολιτεία και προς τις συνεργαζόμενες με αυτήν αρμόδιες για τη φύση υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

- **Να πληροφορεί** και να ευαισθητοποιεί το κοινό για τις φυσικές, τις οικονομικές και τις πολιτιστικές αξίες των υδροτοπικών και χερσαίων οικοσυστημάτων και να το ενθαρρύνει σε θετική προς τα οικοσυστήματα στάση.

- **Να προάγει** την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση στην αειφορική ανάπτυξη και διαχείριση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων.

- **Να προσφέρει** στις αρμόδιες αρχές τεκμηριωμένα επιχειρήματα υπέρ της θέσπισης και εφαρμογής μέτρων πολιτικής και νόμων που θα οδηγούν στην αειφορική ανάπτυξη, καθώς και υπηρεσίες σχετικές με τη συνετή διαχείριση των φυσικών περιοχών.

Γ Ρ Ο Τ Ο Π Ω Ν

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων:

- **Συλλέγει, επεξεργάζεται και διαδίδει πληροφορίες** για την Ελληνική Φύση, ξεκινώντας από την περιοδική απογραφή και συνεχή παρακολούθηση των υγροτόπων, καθώς και την καταγραφή των σπουδαιότερων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας της χώρας μας.

- **Ενισχύει τις προσπάθειες της Πολιτείας** για οριοθέτηση και διαχείριση φυσικών περιοχών μέσω της διαμόρφωσης προδιαγραφών των σχετικών μελετών, καθώς και της αξιολόγησης ή και επίβλεψής τους, καθώς και της υποστήριξης της εφαρμογής τους.

- **Ενημερώνει και παρέχει ευκαιρίες εκπαίδευσης** στο ευρύ κοινό και σε κοινωνικές ομάδες εκδίδοντας εκπαιδευτικό υλικό και διοργανώνοντας σεμινάρια και ειδικές εκδηλώσεις.

- **Πρωθυε το συντονισμό και τη συνεργασία** με κρατικές υπηρεσίες, την Τοπική Αυτοδιοίκηση, περιβαλλοντικές οργανώσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα κ.λπ.

- **Εκπονει και ενισχύει μελέτες** προσανατολισμένες στην επίλυση προβλημάτων διαχείρισης και την υιοθέτηση συνετών μέτρων πολιτικής.

- **Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς** και συμμετέχει σε δραστηριότητες που υπερβαίνουν τα εθνικά σύ-

νορα και αποσκοπούν στην αειφορική ανάπτυξη και ολοκληρωμένη διαχείριση των φυσικών πόρων.

- Ενισχύει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και ειδικότερα της Ελληνικής Πολιτείας στο να εγκατασταθεί και να λειτουργήσει το ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών (Natura 2000) με την υποστήριξη και καθοδήγηση των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ, Γεωργίας και με τη συνεργασία δεκάδων επιστημόνων από ελληνικά πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Το ΕΚΒΥ εφαρμόζει το πρόγραμμά του με το τακτικό προσωπικό του και με εξωτερικούς συνεργάτες. Παράλληλα, παρακινεί, στηρίζει ή διευκολύνει την ανάληψη θετικών ενεργειών από άλλους φορείς και βοηθά, όποτε αυτό είναι δυνατό, στον αποτελεσματικότερο συντονισμό τους. Ειδικότερα συνεργάζεται με:

- Τις Δημόσιες Υπηρεσίες, και ιδιαίτερα με εκείνες που είναι αρμόδιες για την αειφορική ανάπτυξη και διαχείριση των φυσικών πόρων.

- Τις συναφείς υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Γραφείο Ραμσάρ καθώς και τα κράτη και τις οργανώσεις που συμμετέχουν σε διακρατικά έργα.

- Ελληνικές και ξένες περιβαλλοντικές οργανώσεις, εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα της Ελλάδας και άλλων χωρών.

● ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΕΙΝΑΙ...

φυσικές ή τεχνητές περιοχές αποτελούμενες από ελι με ποώδη βλάστηση, από μη αποκλειστικές ομβροδιάτα ελι με τυρφώδες υπόστρωμα, από τυρφώδεις γαίες ή από νερό. Οι περιοχές αυτές είναι μόνιμα ή προσωρινά κατακλυζόμενες από νερό το οποίο είναι στάσιμο ή τρεχούμενο, γλυκό, υφάλμυρο ή αλμυρό και περιλαμβάνουν επίσης εκείνες που καλύπτονται από θαλασσινό νερό το βάθος του οποίου κατά τη ρηχία δεν υπερβαίνει τα έξι μέτρα. Ονσιώδη γνωρίσματα της μεταβατικής ζώνης που παρεμβάλλεται μεταξύ των μόνιμα κατακλυζμένων και των καθαρά χερσαίων περιοχών είναι η παρουσία υδροχαρών βλάστησης και η ύπαρξη υδρομορφικών εδαφών, δηλαδή εδαφών που ανέπτυξαν ειδικά γνωρίσματα ως αποτέλεσμα της υψηλής υπόγειας στάθμης νερού.

Οι συνηθέστεροι τύποι υγροτόπων είναι: ποταμοί, ποτάμιες εκβολές και δέλτα, λίμνες, λιμνοθάλασσες, ηγές, παρόχθιες περιοχές, τεχνητοί ταμιευτήρες νερού, αλκές.

Οι υγροτόποι, όσοι δεν έχουν εντελώς υποβαθμισθεί από τον Άνθρωπο, σφύζουν από ζωή. Ιδιαίτερα θαυμαστή είναι η πληθώρα υδρόβιων πουλιών που βρίσκουν εκεί χώρους για αναπαραγωγή, φώλιασμα, τροφή και ξεκούραση. Πολλά από τα είδη είναι μεταναστευτικά και προστατεύονται άμεσα ή έμμεσα από Διεθνείς Συμβάσεις (π.χ. Ραμόσρ, Βέρνης, Ρίο) και Κοινοτικές Οδηγίες (π.χ. 79/409/ΕΟΚ για τα Άγρια Πουλιά, 92/43/ΕΟΚ για τους Οικοτόπους).

● Η ΕΛΛΑΔΑ...

έχει σήμερα περισσότερους από...

400 μικρούς και μεγάλους υγροτόπους συνολικού εμβαδού πάνω από 2 εκατομμύρια στρέμματα. Οι υγροτόποι είναι πολύτιμο φυσικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό κεφάλαιο, διότι συμβάλλουν στη βιολογική ποικιλότητα, δίνουν νερό για ύδρευση και άρδευση, εμπλουτίζουν τα υπόγεια υδροφόρα στρώματα, προστατεύουν από πλημμύρες, παράγουν αλιεύματα για τον Άνθρωπο και βοσκήσιμη ύλη για αγροτικά ζώα, συντηρούν θηράματα, παρέχουν ευκαιρίες για αναψυχή, άθληση και εκπαίδευση. Είναι μέρος της ιστορίας, της μυθολογίας και του πολιτισμού μας.

ευλογήθηκε όσο λίγες χώρες...

με πλούτο και ποικιλία υγροτοπικών και χερσαίων φυσικών οικοσυστημάτων, βιοτόπων, οικοτόπων και ειδών αυτοφύους χλωρίδας και άγριας πανίδας. Είναι η μόνη χώρα της Μεσογείου αλλά και της Ευρώπης στην οποία συναντάται τέτοια ποικιλία τύπων οικοσυστημάτων από τους ημερημικούς του φοινικόδασους της Κρήτης έως τα αλπικά οικοσυστήματα του Ολύμπου.

Στη χώρα μας επίσης έχουν καταγραφεί πάνω από 6000 είδη φυτών. Μόνο η Ιβηρική χερσόνησος έχει μεγαλύτερο αριθμό ειδών.

Η ελληνική ιχθυοπανίδα είναι από τις πιο πλούσιες της Ευρώπης: 107 είδη, από τα οποία 37 ενδημικά. Το ίδιο ισχύει και για τα αμφίβια (16 είδη) και τα ερπετά (58 είδη). Εξαιρετικά σημαντική είναι η χώρα μας και για τα πουλιά. Περίπου 450 είδη έχουν καταγραφεί στον ελληνικό χώρο από τα οποία τα 240 φωλιάζουν εδώ.

Η μεγάλη αυτή ποικιλότητα της βλάστησης, της χλωρίδας και της πανίδας αντικατοπτρίζεται επίσης στη μεγάλη ποικιλία των οικοσυστημάτων.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το ΕΚΒΥ, ως αυτόνομος οργανισμός, διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο, πρόεδρος του οποίου είναι η κα Νίκη Γουλανδρή.

Πολυμελής Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ελληνικών και διεθνών περιβαλλοντικών οργανώσεων καθώς και από Έλληνες και ξένους ειδικούς επιστήμονες παρέχει συμβουλές σε θέματα οργάνωσης και γενικής πολιτικής.

Επιστήμονες με μακρά πείρα στα αντικείμενα εργασιών του ΕΚΒΥ παρέχουν ειδικές συμβουλές στο προσωπικό του σε θέματα προγραμματισμού δραστηριοτήτων και ελέγχου ποιότητας αποτελεσμάτων.

Η ομάδα στελεχών του ΕΚΒΥ αποτελείται από ειδικούς σε θέματα υδρολογίας, εδαφολογίας, βοτανικής, ζωολογίας, οικολογίας, επιστήμης του περιβάλλοντος, διαχείρισης δασικών και αγροτικών οικοσυστημάτων, επικοινωνίας κ.λπ., οι εργασίες της οποίας υποστηρίζονται από διοικητικό προσωπικό και δίκτυο εξωτερικών συνεργατών.

Κείμενο: Ευτυχία Αλεξανδρίδου
Επιμέλεια έκδοσης: Μάνος Κουτράκης

Φεβρουάριος 1995

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

14ο ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΜΗΧΑΝΙΩΝΑΣ • 570 01 ΘΕΡΜΗ • ΤΗΛ.: 031/473 320, 473 432 • FAX: 031/471 795